

Verksamhetsberättelse 2015

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

Innehåll

Verksamhetsberättelse 2015	1
Inledning	3
Beskrivning av verksamheten	3
RSÄ:s konstitution 2015	4
Ekonomi	4
Medlemmar	4
Styrelsemöten	5
Stadgeenligt årsmöte	5
Förtroendevalda	5
Språk	7
Genusfördelning	7
Kärnverksamhet	8
1. Sameföreningar och medlemmar	8
Funktioner	8
Övergripande målsättning	8
Verksamhet 2015	8
2. Förvaltning och verksamhet i olika samiska organ	8
Funktioner	9
Övergripande målsättning	9
Organ som förvaltas av RSÄ	9
Organ där RSÄ ska sträva efter att vara aktiva	9
Verksamhet 2015	9
3. Kulturfrämjande insatser och opinionsbildning	12
Funktioner och övergripande målsättningar	12
Verksamhet 2015	13
4. Drift och förvaltning av organisationen	16
Funktioner	16
Övergripande målsättningar	16
Verksamhet 2015	16
5. Sameslöjden och samiska näringar	16
Övergripande målsättning	16

Inledning

Beskrivning av verksamheten

Riksorganisationen Same Ätnam (RSÄ) bär viktiga åtaganden att förvalta samiska civila funktioner. Same Ätnams grundläggande verksamhet kan sammanfattas som att stå på fem ben:

1. Sameföreningar och medlemmar
2. Förvaltning och verksamhet i olika samiska organ
3. Kulturfrämjande insatser och opinionsbildning
4. Drift och förvaltning av Riksorganisationen
5. Sameslöjden

Dessa verksamhetsområden, och ansvar gentemot det samiska samhället, är omfattande och ställer stora krav på organisationen och styrelsen.

Till grund för riksorganisationens verksamhet ligger organisationens Målsättnings- och Handlingsprogram, samt andra beslut antagna av Same Ätnams landsmöten.

Same Ätnam bedriver sin verksamhet huvudsakligen genom ordförande, arbetsutskott och styrelse, samt genom representation i olika organ.

RSÄ:s konstitution 2015

Ekonomi

Under 2013 tvingades RSÄ skära ned på de fasta kostnaderna på grund av det ekonomiskt belastande året 2012, då RSÄ tvingades ta över hela försörjningen av kansliverksamheten som tidigare delats med Verddeviessu och Samiska rättsförbundet. Detta samtidigt som verksamhetsbidraget skurits ned året innan. Kanslipersonalen sas upp tidigt under våren 2013 men de fackliga förhandlingarna drog ut på tiden och sista löneutbetalningen gjordes så sent som i juni. Detta belastade ekonomin både oväntat och kraftigt under 2013.

Besparingsåtgärderna under 2014 gjorde att kostnaderna minskade drastiskt och därför blev det ett positivt resultat under 2014, 38 112:-. Anledningen till överskottet berodde dels på svårigheten att i förväg avgöra vilken effekt besparingarna skulle få på budgeten, och dels att kansliflytten inte blev slutförd 2014. Styrelsen var därför tvingade att ta höjd för kostnader för flytt och städning januari/februari, eftersom nya medel från Sametinget inte brukar vara RSÄ tillhanda förrän i mars.

Under 2015 blev resultatet -23 277:-. Överskottet från 2014 gav dock tillräcklig kassa för att finansiera de planerade verksamheterna och dessutom klara kostnaderna kring flytten.

Medlemmar

RSÄ hade under 2014 38 medlemsinbetalningar varav 7 var sameföreningar och 6 var betalande familjer och 25 enskilda medlemmar.

RSÄ hade under 2015 67 medlemsinbetalningar, varav 52 var gällande för 2015 (exklusive de som betalats 2014 och var gällande för 2015).

Av inbetalningarna 2015 var fördelningen:

44 enskilda medlemmar
13 familjer
10 sameföreningar

Medlemsmatrikeln för RSÄ bestod vid årsskiftet 2015/2016:

98 enskilda medlemmar
20 familjer
13 sameföreningar

Nuvarande sameföreningar som är medlemmar:

- Stockholms Sameförening
- Noerhtenaestie
- Silbonah Sámesijdda
- Såhkie Ume sameförening

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

- Arvidsjaur Sameförening
- Arjeplog Sameförening
- Jokkmokks Sameförening
- Aleldis Sameförening
- Orrestaare saemien sibrie
- Östersund Sameförening
- Malå sameförening
- Lycksele Sameförening
- Piteå Sameförening

Styrelsemöten

Styrelsen hade 10 möten under 2015 och arbetsutskottet 2 möten, protokoll 176 – 188. Det sista protokollet räknades upp fel och borde ha varit 187.

Stadgeenligt årsmöte

Årsmötet 2015 hölls i Jokkmokk den 9:e maj 2015 i Samernas Utbildningscentrum.

Förtroendevalda

Rådet i RSÄ omfattar alla förtroendevalda i RSÄ:s styrelse, valberedning, revisorssuppleant samt förtroendevalda inom olika organ och utskott.

2015 bestod Rådet av 20 individer fördelade på sammanlagt 33 förtroendeuppdrag uppdrag (21 ordinarie och 12 suppleantuppdrag).

Fördelningen var 11 kvinnor och 10 män.

Konstitutionen av Rådet var efter årsmötet enligt tabellen nedan:

Styrelsen Same Ätnam
Ordförande 2014 - 2016-05 (2 år)
Peter Rodhe
Ledamöter 2015 - 2017-05 (2 år)
Lilian Mikaelsson
Gunnar Kuorak
Inger E Jansson
Ledamöter 2014 - 2016-05 (2 år)
Marita Granström

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

Mona Gadd
Erik Fannki
Suppleanter 2015 – 2017-05 ((2 år)
Inge Rankvist
Ulf Nårsa
Suppleant 2014-2016-05 (2 år)
Karl-Einar Enarsson
Gaaltije 2014 – 2017-06 (3 år)
Ordinarie: Ulf Nårsa
Suppleant: Marianne Sjödin
Ordinarie: Inger E Jansson
Suppleant: Kennet Fjellberg
Stiftelsen Samefolket 2015 – 2016-12-31 (3 år 2017)
Ulf Nårsa ordinarie ledamot
Nisse Matti suppleant
Peter Steggo ordinarie ledamot
Kristina Larsgren suppleant
Samernas utbildningscentrum (3 år) 16-01-01 – 18-12-31 (delar 1 plats med SSR vart annat val till förmån för Sáminuorra)
Ordinarie Karl Einar Enarsson
Suppleant Helena Dådring
Representant i stiftelsen Ájtté 2014-2015 (2 år)
Ledamot Ulf Nårsa
Suppleant Karl-Einar Enarsson
Samerådet 2013 – 17-02 (4 år)
Kristina Nordling
Lilian Mikaelsson
Samiska minnesfonden 2014-2016
Ledamot Agneta Silversparf
Suppleant Kristina Larsgren
Revisor 2014-2016 (2 år)
Carola Lundgren
Lekmannarevisor (2 år)
Per Elof Negga
Valberedning 2014-2016 (2 år)
Karl-Einar Enarsson ledamot. sammankallande
Per Elof Negga ledamot
Anna-Greta Carlsson suppleant

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

Språk

Bland de förtroendevalda var fördelningen i 2015 års styrelse för de som talar flytande samiska 4 personer och de som talar hjälpligt/lite/inte alls 5 personer.

Genusfördelning

Genusfördelningen 2015 var enligt nedanstående tabell:

Genusfördelning	Kvinnor	Män
Styrelsen	4	3
Styrelsen inklusive suppleanter	4	6
Rådet	11	10

Kärnverksamhet

1. Sameföreningar och medlemmar

Funktioner

Funktionen som förvaltare av det samiska civilsamhället, bör ligga i ryggmärgen hos alla som är aktiva, och bland alla medlemsföreningar. RSÄ måste, tillsammans med medlemsföreningarna, kontinuerligt belysa det gemensamma ansvaret att förvalta det samiska civilsamhället genom riksorganisationen och alla dess organ.

Utan sameföreningarnas aktiva medverkan i riksorganisationen saknas representation från det samiska samhället. Utan deras stöd riskerar viktiga funktioner såsom stiftelsen Samefolket, Ájtte, Samernas utbildningscentrum, Gaaltije, Samerådet med flera, att inte fungera fullt ut.

Övergripande målsättning

Same Ätnams ska utgöra medlemsföreningarnas språkrör.

Organisationen ska kontinuerligt komma ut med information till medlemmarna. Speciellt bör man lägga tonvikt på att beskriva organisationens identitet och uppgift.

Genom att medlemsföreningarna på ett bättre sätt förstår Same Ätnams behov och verksamhet, tryggar det för att sameföreningarna nominerar lämpliga kandidater till styrelsen och till de olika organen, och med sina kunskaper ökar kvaliteten i Same Ätnams verksamhet.

Verksamhet 2015

RSÄ utkom med tre utskick
RSÄ deltog i Storstämmingshelgen i Arvidsjaur med Lilian Mikaelsson, Peter Rodhe, Ulf Närsta och Gunnar Kuorak.
Same Ätnams kåta öppnades och ledamöterna hjälpte sameföreningen i lassotävlingarna samt besvarade frågor från allmänheten.
RSÄ bjöd in medlemsföreningarna till Umeå 28/11 för arbete med Same Ätnams visions- och målsättningsprogram

2. Förvaltning och verksamhet i olika samiska organ

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

Funktioner

RSÄ har representanter i flera stiftelser och organisationer, här benämnda ”organ”. RSÄ representeras av samer från hela landet med olika bakgrund och yrken vilket ger riksorganisationen en stor bredd i sin representation.

Övergripande målsättning

Representanterna ska driva medlemmarnas intressen och organisationens målsättningar inom respektive organ.

Styrelsen för Same Ätnam ska genom eget initiativ ha fortlöpande kontakt med representanterna i de olika organen.

Representanterna bör återrapportera verksamheterna till styrelsen och till landsmötet.

Organ som förvaltas av RSÄ

- Samerådet
- Samernas Utbildningscentrum
- Ajtté – Fjäll och Samemuseum
- Stiftelsen Samiska Minnesfonden
- Stiftelsen Gaaltije
- Stiftelsen Samefolket
- Sameslöjdsstiftelsen Sámi Duodji

Organ där RSÄ ska sträva efter att vara aktiva

Nedanstående organisationer kräver RSÄ:s aktiva engagemang och medlemskap.

- Samiska teatern
- DO

Verksamhet 2015

Samerådet

Samerådet är RSÄ:s viktigaste organ för arbetet med samiska rättigheter och pansamiska frågor. RSÄ har ett mandat av fyra i den svenska sektionen. Ordinarie ledamöter 2015 var Kristina Nordling och suppleant Lilian Mikaelsson som sitter fram till samekonferensen 2017.

Lilian Mikaelsson deltog rådmötet i Jokkmokk 20-22 februari 2015.

Lilian deltog också ett seminarium om psykosocial ohälsa bland samer och

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

rapporterade:

Med anledning av att många, särskilt yngre samer, mår dåligt så anordnade Samerådet också ett seminarium i Jokkmokk på temat Psykosocial hälsa i Sápmi den 20 februari 2015. Det var ett samarbete mellan SANKS (Samisk Nasjonalt Kompetansesenter - Psykisk Helsevern) og Rus, Finnmarkssykehuset HF. Utgångspunkten i korthet är att kompetensen gällande samernas behov av sjukvård har brister, adekvat behandling finns inte på svensk sida. Specialkompetens måste hämtas från den samiska befolkningen för de som verkar i dessa yrken. Några av de föredragande var Saminuorra, Sametinget, Socialdepartementet i Sverige och SSR. Renskötaren Per Henrik Bergqvist, renskötare i Jovnevaerie sameby, berättade på ett självutlämnande sätt om sina erfarenheter av svensk sjukvård och psykisk ohälsa - en livshistoria om att komma igenom en svår kris. Deltagarna samtalande om olika vägar till adekvata åtgärder och att lösningen finns i samisk kulturkompetens.

Ajtte – Fjäll och Samemuseum

Ulf Nårsa är ordinarie ledamot i styrelsen för Ájtte. Ersättare är Karl-Einar Enarsson. Ájtte museum har haft ett framgångsrikt år där besöksantalet ökade med över 30% jämfört med tidigare år. Den ökningen är i sig ett resultat av ett förnyelsearbete i utställningar som museet arbetat med under flera år och där målet med de nya utställningarna varit att nå barn och unga. Ájtte är ett starkt besöksmål för utländska besökare i norra Sverige och det visade sig när museet 2015 fick utmärkelsen Top Choice av en kinesisk turistorganisation.

Samiska minnesfonden

RSÅ var representerad i Samiska minnesfonden genom Agneta Silversparf. Under 2014 framkom att stiftelsen haft stora problem och bland annat inte inlämnat årsredovisning under flera år.

Agneta Silversparf har lämnat en redogörelse om verksamhetsåret:

I januari blev Den Samiska Minnesfonden registrerad som stiftelse under namnet Stiftelsen Samiska Minnesfonden.

Under året har gåvor inkommit om 46 000 kr, fondmedlen uppgår till ca 1,2 tkr. Styrelsen har hållit 8 möten, varav 6 telefonsammanträden, ett möte i Luleå och ett i Jokkmokk, vilka jag deltagit i vid samtliga tillfällen.

I övrigt har styrelsen under året arbetat bl a med frågor om

- organisering av arbetet inom styrelsen med uppdelning i ansvarsområden, genomgång av de bestämmelser som reglerar stiftelseformen
- placering av fondmedlen utifrån ett etiskt perspektiv och med bra avkastning
- undersöka möjligheterna att återuppta stipendieutdelning, helst vill vi kunna göra en utdelning under 2016
- arbete med ny hemsida pågår; en facebooksida för Stiftelsen Samiska Minnesfonden har öppnats
- komplettering av ombudslistan och göra den tillgänglig med korrekta uppgifter

2016-04-27

För Same Ätnam, Agneta

Stiftelsen Gaaltije

Ordinarie ledamöter för 2015 var Marita Granström (fram till årsmötet) och Ulf Nårsa (vald på årsmötet) samt Inger E Jansson. Suppleanter var Marianne Sjödin och Kenneth Keja Fjellberg. Gaaltije har haft stora ekonomiska utmaningar men har under 2015 erhållit nytt stöd för verksamheten.

Adress

c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post

kansli@sameatnam.se

Same Ätnam deltog 21 maj 2015, genom Marita Granström på ett planeringsmöte i Östersund inför jubileet 2018. Detta jubileum ska uppmärksamma att det var 100 år sedan det första samiska landsmötet hölls i Sverige.

Ulf Nårsa representerade Same Ätnam på Gaaltijes årsmöte 5 juni. ledamot fram till årsmötet Var Marita Granström. Efter årsmötet tillträdde Ulf Nårsa ledamotsplats efter Marita Granström.

Stiftelsen Samefolket

Ordinarie ledamöter var 2015 Ulf Nårsa och Peter Steggo.

Ulf Nårsa rapporterar:

Samefolket stod inför flera tuffa utmaningar 2015, där intäkterna till tidningen ständigt minskat under flertalet år och kostnaderna för produktionen bara ökat, samtidigt som pressen och arbetsbördan också ökat för både personalen och styrelsen. Samefolket hade 2015 ett underskott på 197.849 kr.

För att bryta denna nedåtgående trend såg styrelsen att stiftelsen Samefolket behövde göra flera organisatoriska förändringar inom stiftelsen för att på sikt kunna öka intäkterna och få tidningen på rätt köl igen. En sådan åtgärd var att tidningen behövde få in en person som kunde fungera som affärsutvecklare, som kunde arbeta med att utveckla hela stiftelsen och inte bara tidningen. Med en ekonomi som inte tålde några ytterligare större kostnader var det uteslutet att Samefolket kunde ha fler anställda än vad den redan hade, därför blev beslutet att säga upp chefredaktören och istället försöka finna en person som kan åta sig rollen som affärsutvecklare/chefredaktör en viktig organisatorisk åtgärd.

En annan åtgärd som också gjordes för att försöka minska det ökande underskottet var att dra in ett nummer av tidningen. Samefolket gav således ut 7 nummer under 2015 och kommer att göra sammaledes under 2016. Under 2016 kommer arbetet med att få en budget i balans att fortsätta och som ett led i detta kommer de flesta tjänster som tidningen och stiftelsen behöver för att utvecklas att köpas in på frilansbasis. Tillförordnad chefredaktör för tidningen Samefolket är numera Åsa Lindstrand.

Samernas utbildningscentrum

Ordinarie ledamot är Karl-Einar Enarsson och suppleant är Helena Dådring.

RSÄ ordnade i samband med landsmötet ett heldagsmöte med SUC där rektor och personal föredrog verksamheten för styrelsen samt att RSÄ och SUC fick tillfälle att diskutera nuvarande situation och framtiden.

Karl-Einar Enarsson rapporterar:

Samernas utbildnings centrums styrelse tillsammans med rektorn har beslutat att ha mål- och resultatstyrd verksamhet. För att kunna genomföra detta har skolan anlitat ett företag från Kiruna vid namn Ydimer. Ydimer jobbar med personalutveckling, för att få personal i företag och organisationer att dra mot samma mål.

Vidare: Skolan har 134 elever var av 27 elever fördelade 8 st trä och horn textil Syd - Luleå 9 st elever, Nord 10 elever. 107 elever läser språkkurser och 14 elever deltar i ett mentorsprogram.

Skolan arbetar fram en antagningsenhet med kriterier och urval som skall ha hand om alla ansökningar till de olika utbildningar.

Adress

c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post

kansli@sameatnam.se

Skolan håller på att utreda hur skolan kan få rätten att sätta betyg.

Sámi Duodji

RSÄ:s ordinarie representant är Mikael Pirak.

Verksamhetschefen Mari-Ann Nutti deltog på middagen efter landsmötet och höll ett uppskattat tal till riksorganisationen med anledning av 70-årsfirandet.

Same Ätnam och Sámi Duodji upprättade 2015 ett avtal hur RSÄ:s slöjdsamling ska förvaltas av stiftelsen. I samband med detta lånades också slöjdföremål ut till Gaaltje.

3. Kulturfrämjande insatser och opinionsbildning

Funktioner och övergripande målsättningar

Vår natur

Idag sker exploateringar över hela Sápmi i form av bland annat avverkningar och gruvprospekteringar.

Styrelsen bör kontinuerligt följa upp frågor som rör hot mot miljön som på kort eller lång sikt får konsekvenser för naturen. Organisationen ska följa med i samhällsdebatten och vara aktiv och debattera de frågor som faller inom verksamhetsområdet.

Speciellt ska RSÄ fokusera på exploateringar och annan påverkan som får konsekvenser för samiska marker, och som i sin tur begränsar möjligheten för människor och djur att på ett naturligt sätt vistas i Sápmi.

Samisk kultur

Samisk kultur utgör traditionellt ett viktigt samiskt område för RSÄ. RSÄ ska årligen se över organisationens kulturpolitiska program och ta fram de prioriteringar som måste göras.

Internationellt urfolkssamarbete

Genom RSÄ:s engagemang i Samerådet har organisationen fått uppdraget att representera och verka för urfolksrättigheter och demokrati i FN och olika länder, samt delta i de processer som sker för att förbättra urfolkens ställning. Det är viktigt att RSÄ främjar internationell verksamhet i urfolksfrågor.

Samiska språket

Same Ätnams språkpolitiska program ska ses över årligen och omsättas i verksamheten.

Same Ätnam skall, om medel finns, även ha samisk version av organisationens hemsida på de olika språkvarieteterna.

Mänskliga rättigheter och antidiskrimineringsverksamhet

RSÄ ska aktivt motarbeta, uppmärksamma och påtala diskriminering av samer samt arbeta utifrån de ramverk för mänskliga rättigheter som FN och Europarådet skapat och efterser.

Adress

c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post

kansli@sameatnam.se

Samhällsdebatt

RSÄ ska där det är möjligt delta aktivt i samhällsdebatten.

Verksamhet 2015

Åvdåsvásstádus 21-23 januari

Same Ätnam deltog som medarrangörer i Åvdåsvásstádus - Ansvar, avkolonialisering, helande. Ett symposium om rasbiologi, rasism, avbildade samer, samiska kvarlevor och vägar till upprättelse och självförtroende, 21-23 januari, 2015. Peter Rodhe höll ett hälsningsanförande.

Sametingets näringslivskonferens i Umeå 10-11 mars

Ulf Nårsa och Lilian Mikaelsson representerade Same Ätnam. Deras rapport:

Första dagen ägnades åt information om förändringar i Nya Landsbygdsprogrammet och Interregprogrammet, om möjligheter och begränsningar för att få bidrag till olika projekt. Sametinget informerade också om vilka frågor som prioriteras under 2015.

Dag två delades vi upp i två grupper, en för samebyarna och en för övriga organisationer. I övriga ingick bl a Slow Food Sápmi, Renlycka, Gaaltije, många sameföreningar och RSÄ. Diskussionerna rörde sig kring vilka näringar som är att betrakta som samiska och hur näringsidkare bättre skulle kunna marknadsföra sina produkter. Det kom att handla mycket om att skapa samiska centra. Mest intresse fanns för ett samiskt kulturcenter i Stockholm, där man kan nå ut till flera och också informera om den samiska kulturen till tillresta turister, svenska så väl som internationella.

Future forests

Om Future Forests, ett projekt med Sveriges Lantbruksuniversitet, Umeå Universitet och Skogforsk. Företrädare för olika intressegrupper har under ett par års tid medverkat i workshops för att mejsla ut skillnader i synsätt, behov och användning av skogen. Future Forests vision är att alla behöver skogen och vill ha mer av de ekosystemtjänster den kan ge. Man vill hitta nya lösningar på gamla problem. Deltagande referensgrupper, var t ex Rekreation & turism, Naturskyddsföreningen, Privata skogsägare, etc. I gruppen Samebyar placerades RSÄ. Sista workshopen hölls i maj 2015 och resulterade i en rapport som ligger till grund för hur allas behov av skogliga resurser ska kunna jämkas samman. Från RSÄ deltog Lilian Mikaelsson.

SSR:s landsmöte 3-4 juni

Erik Fankki representerade Same Ätnam på SSR:s landsmöte 3-4 juni.

Besök i Silbojokk

RSÄ utsåg Ulf Nårsa och Lilian Mikaelsson att övervaka utgrävningarna i Silbojokk och med anledning av återbegravningsfrågan. Deras rapport:

Ulf och jag åkte till Silbojokk för ett möte med Lars Backman, arkeolog på Norrbottens Museum och en av de arkeologer som gräver där.

Då utgrävningarna först gjordes på -80 talet, fann man bara grunder från de byggnader som funnits där. Bl a två kyrkgrunder, den första kyrkans nordliga grundstenar var samma som den andra kyrkans grundstenar för sydväggen. Andra byggnadsgrunder var från smältverk, bryggeri, bostäder, etc. Man sökte tyvärr inte av hela området och fann inga gravar, så då denna utgrävning var klar fick Skellefteå Kraft tillstånd att höja vattennivån på dammen. Så hände det att själva begravningsplatsen också vattentäcktes. Hade man hittat själva gravplatsen då redan första gången man var och

Adress

c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post

kansli@sameatnam.se

grävde så hade den sista vattenregleringen inte kunna genomföras innan en grundlig utgrävning av området gjorts, menar Lars Backman.

Lars visade oss också en grav där man nu höll på att gräva. Egentligen så borstar man bort jord och sten för att avtäcka kvarlevorna. Det man finner ligger vanligtvis så grunt i den stenbelagda marken och, enligt uppgift, spritt att det är omöjligt att avgöra om delarna kommer från en och samma individ eller från olika personer. Det troliga är alltså att genom erosion av vårflood, höststormar, etc, så blottas benresterna som sedan antingen spolats ut i dammen eller ligger kvar blottade på marken. I just denna grav kunde man se två hela tandrader, käkbenet var försvunnet. Tydliga spår av både ryggrad och revben kunde ses med blotta ögat, liksom träfibrerna från kistlocket. Det enda man kunde plocka upp var dock tänderna, resten är ”pulvriserat” och faller sönder då det rubbas.

Annat man hittar är spikar från kistor, små metallhåkter som tros komma från liksvepningar och en och annan ”gravgåva”. Det kan vara en kniv eller ett eldstål. Mycket är väldigt ankommet, mest är det tänder man hittar, i mycket bra skick. Annat man funnit är lårben och kranium som ju är lite grövre och därför bevaras längre, som jag förstått. Både tänder och lårben kan användas för analyser.

Vad man finner i sådana analyser med dagens mätmetoder är ålder, kön, föda som sjö- eller havslevande fisk, kött, sjukdomar, vilka områden man kommer från eller rört sig i tidigare.

På Ulfs fråga om vilka volymer, hur mycket kvarlevor som man hittat och tagit rätt på, så fick vi inget rakt svar.

Lars Backman försökte tona ner både det tvång som samerna utsattes för och lika så hur kristnandet gått till. Han ville få oss förstå att allt som sades om grym behandling nog inte hade så mycket substans, dessutom att samerna nära nog frivilligt övergav sin egna tro för de kristnas gud.

Då vi på grund av lång färdväg stannade över natten i Arjeplog tog vi tillfället i akt att på förmiddagen besöka Silvermuseet. Där sökte vi upp Ingela Bergman, arkeolog och museichef, som vänligt nog tog emot oss. Hon satt på sitt kontor och lyssnade ivrigt på Girjasrättegången, jublande över hur staten bemöttes av samebyns advokat.

Hennes sida av Silbojokk-saken var lite annorlunda, hon talade både som arkeolog och människa. Förhistorien enligt henne var att några turister varit i Silbojokk och deras lilla pojke hade funnit ett som dom trodde var ett hundkranium, som han ville ge till museet. Vilket visade sig vara ett mänskligt kranium, som Ingela genast rapporterade om till Historiska museet, som fick det sig tillsänt. Att det rörde sig om tvångskristnande av samerna var för henne självklart. Lika så att samerna fortsatt praktiserade sina egna ritualer och ceremonier. Kristnandet var mer en läpparnas bekännelse, exempel på det tvångskristnandet som samerna blev utsatta för är alla de trummor som samlades in och förstördes under 1700talet. Samt att dåvarande präst i Silbojokk, Noreus, såg till att samens Lars Nilsson brändes på bål i Arjeplog för avgudadyrkan när han använts sig av trumman för att försöka väcka liv i sin döde sonson som drunknade uppe i Silbojokk. Där Lars Backman försökte tona ner våldet och tvånget såg Ingela att prästerna liksom de metoder man använde sig av gentemot samerna var både grymma och våldsamma.

De utgrävningar som pågår nu, är tydligen inte fullt ut finansierade. Dessutom begränsas tiden av att Skellefte-kraft vill börja fylla dammen genast efter midsommar. Därför kan man bara gräva där under cirka tre veckor i juni.

De fynd man gör genom utgrävningarna och analyserna, är en del av den oskrivna samiska historien, som vi idag inte vet så mycket om säger Ingela. Hon menar att det är viktigt, något som vi inte ska låta försvinna ned i jorden. De etiska frågorna är heller inte enkla, enligt henne. Frågor hon ställer är bland annat. Hur ska man återbegrava de kvarlevor man hittat? En massgrav kan inte vara värdigt och man kan inte heller sortera kvarlevorna efter person. Många delar är borta för alltid, förmultnade i vatten eller i jorden. Hur ska man begrava dem, kyrkligt eller enligt annan sed? Vem ska ha ansvaret, Sametinget, lokala samebyar/sameföreningar som finns i området eller Svenska kyrkan? Var skall de begravas? Hon säger att det är känsliga frågor som man inte ska ta så lättvindligt på.

Ingela säger också att det är ovanligt att man tillåter utgrävningar av gravar, tvärt emot vad arkeologen Åsa på Norrbottens Museum sa, då vi var på möte med dem i Luleå tidigare.

Lars Backman har sagt i en intervju i Nordnytt att det bara finns två alternativ, lämna gravarna ifred eller undersöka dem.

Frågan är kontroversiell, bland i alla fall ickesamer. Hittills har inte några röster bland samer höjts för att tillåta förvaring på obestämd tid, som arkeologerna och museivärlden vill.

Adress

c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post

kansli@sameatnam.se

Övrigt: I Arjeplog finns en präst som har krävt att man ska återbegrava och det ska ske på kristen grund. Samebyarna man kontaktat har inte så mycket att säga i saken. Sameföreningen i Arjeplog har inte visat något större intresse. Sametinget har hittills bara informerat sig i saken, men enligt uppgift inte agerat.

Vi menar att RSÄ ska agera i frågan på så sätt att vår ordförande söker kontakt med Sametinget och initierar en process som resulterar i att en samarbets-/arbetsgrupp skapas, på Sametingets initiativ, där berörda museer som Norrbottens Museum, Äjtte och Silvermuseet ingår samt Sametinget, SSR, RSÄ och Saminourra.

Enligt uppdrag för RSÄ den 30 juni 2015
Ulf Nårsa och Lilian Mikaelsson

DO

Kristina Nordling, Ulf Nårsa och Peter Rodhe har representerat RSÄ i DO:s pågående projekt.

Under 2015 har RSÄ deltagit i remissläsning av DO:s rapport angående diskriminering.

Ulf Nårsa deltog i ett möte 21/9 och rapporterade:

Mötet i Stockholm rörde sig mycket kring det projektarbete som iscensatts av DO och Sametingets styrelse, om att de gemensamt skall arbeta för att en oberoende sanningskommission om Samer i Sverige inrättas. Samtliga närvarande i referensgruppen, där de samiska organisationerna Same Ätnam, SSR, Saminourra och LSS deltar, var rörande överens om att detta projekt som nu är iscensatt är någonting mycket önskvärt och någonting som saknas idag. Syftet med projektet är att dels:

- Synliggöra diskrimineringen av samer i Sverige idag och att bidra till att urfolksrätten blir vägledande när åtgärder vidtas som rör samer i Sverige.
- Att skapa en grund för DO:s långsiktiga arbete vad gäller samers lika rättigheter och möjligheter.

En idé som projektet idag arbetar med är att det skall tas fram en antologi av texter. Vilka kommer att behandla alla de områden som man från DO s sida tillsammans med Sametinget har identifierat som problemområden och hinder för samer som ett urfolk i Sverige idag. De områden man identifierat är följande:

- Brister i skyddet för samers rättigheter
  - Rätten till självbestämmande
  - Rätten till mark och vatten
- De samiska språken
- Samers hälsosituation
- En koppling mellan dagens situation och historien

Från referensgruppens sida så såg vi att om även Sametinget är en del i projektet från samiskt håll så skulle bilden om hur samer diskrimineras kunna konkretiseras och fördjupas ännu mer om man även tog med representanter från de samiska organisationerna i projektgruppen. Detta var någonting som jag var initiativtagare till och tryckte extra hårt på. Jag fick också rätt tidigt i diskussionerna stöd och medhåll av de övriga organisationernas representanter, samt även i slutändan också DO s handläggare Björn Brodin och Ulrika Bertilsson. Från DO s sida skulle man ta upp detta med Sametingets styrelse vid deras nästa möte.

När det gäller åiterrapporteringen till referensgruppen om vad som händer inom projektet så beslutades det, att en kort sammanfattning om vad som sker och var man befinner sig för tillfället skall skickas ut 1 gång i månaden via e-mail till de representanter som finns registrerade. Utskicken kommer att göras från DO.

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

Debattartikel

RSÄ:s ordförande undertecknade debattartikeln ”Att få tala för sig själv – behovet av strategiska satsningar för inkludering av samiska röster, erfarenheter och vetenskaplig kompetens”.

Sametingets plenum

Följande personer har representerat Same Ätnam under Sametingens plenum 2015:

- Ulla Kristofersdotter plenum 17/2.
- Lilian Mikaelsson plenum 29/9.

Ingvar Åhrén begravning 29 oktober i Ankarede

Marita Granström representerade Same Ätnam under Ingvar Åhréns begravning.

4. Drift och förvaltning av organisationen

Funktioner

Detta verksamhetsområde omhändertar det dagliga arbetet samt förvaltning av arkivet, slöjdsamlingen och andra tillgångar.

Övergripande målsättningar

RSÄ ska sträva efter att ständigt förbättra kvaliteten i de olika verksamhetsområdena.

RSÄ ska bedriva sin verksamhet och förvalta sina tillgångar på ett långsiktigt och kostnadseffektivt sätt.

Verksamhet 2015

<i>Allmänt</i>
<p><i>Flytt av kansli</i> Under 2014 har styrelsen arbetat med att förbereda flytten av kansliet. Arkivet har packats i lådor och styrelsen har gjort en omfattande utrensning av äldre elektronik och kontorsmateriel som inte används längre. Flytten skedde i mars 2015.</p> <p>RSÄ hyr för närvarande förrådsutrymme av Arvidsjauras sameförening för arkiv och inventarier.</p>

5. Sameslöjden och samiska näringar

Övergripande målsättning

Sameslöjden intar en viktig faktor för samisk identitet. Sameslöjden är också en viktig förmedlare av samisk kultur.

Adress
c/o Marita Granström
Ljusstakevägen 17
860 40 Indal

E-post
kansli@sameatnam.se

Verksamhet 2015

Under hösten 2014 har ett slöjdutskott bildats för att samordna slöjdaktivitet med Sámi Duodji. Ordinarie ledamöter i utskottet är Erik Fankki, Mona Gadd och Mikael Pirak. Peter Rodhe valdes till suppleant.

Slöjdutskottet hade under 2015 ingen verksamhet.